

Rim Görnüşi Tesis Edýär — Iki Sanly

Häzirki Zamanyň Rimini we Ahyrzamanlardaky Pygamberlik Görnüşini Kesgitlemek

Jeff Pippenger
2024-07-05

Şol wagtlarda günorta patyşasyna garşy köp adamlar galarlar; şeýle hem seniň halkyňyň talaňçylary görnüşi berkitmek üçin özlerini ýokary galdyralar; emma olar ýykyrlarlar. Daniýel 11:14.

Soňky günlerde Häzirki Rim hökmünde şekillendirilýän güýjüň dogry kesgitlenmegi, şonuň üçin hem “görüşi berkarar edýän” güýjüň kimdiginiň dogry tanalmagy zerurdyr we gutulyş bilen baglanyşyklydyr. Bu, ýüz kyrk dört münüň soňky synagdan geçirilmek işiniň bir bölegini aňladýar. Aýatdaky “görüniş” sözi, Süleýmanyň Hudaýyň halkynyň näme üçin heläk bolýandygyny görkezende ulanan şol bir ýewreý sözüdür.

Wahý ýok ýerde halk heläk bolýar; emma kanuny saklaýan bagtlydyr. Süleýmanyň pähimleri 29:18.

Pygamberleriň ählisi mukaddes taryhyň başga döwürleriniň haýsydyr birinden has gönüden-göni ahyrky günler barada söz açýalar, we Süleýmanyň “görşi” eýelemegiň zerurlygy baradaky duýdurýşy ýaşayş bilen ölümiň arasyndaky mesele bolup durýar. Hakykat hemişe bölýär we ybadat edijileriň iki toparyny emele getirýär. Bu aýatda heläk bolýan bir topar hem-de kanuny şatlyk bilen berjaý edýän bir topar bar. Şeýle-de bolsa, Süleýmanyň nesihatynyň “hakykat” baradaky jedeliň çäginde ýerleşdirilendigini bellemek gerek. Şeýle hem ol on gyz baradaky timsalyň çäginde ýerleşýär, çünki on gyz baradaky timsal ahyrky günlerde Hudaýyň halkynyň başdan geçirýän tejribesiniň esasy beýan edilişleriniň biridir.

Akmak bütün pikirini döküp saçar; emma akyldar adam ony soňraga çenli içinde saklar. Eger bir hökümdar ýalana gulak assa, onuň ähli hyzmatkärleri pis bolar. Garyp bilen hilegär adam bir ýerde duşarlar; olaryň ikisiniň hem gözlerine Reb ýagtylyk berýär. Garyplara wepalylyk bilen höküm edýän patyşanyň tagty ebedilik berkider. Tayaq we käýinç paýhas berýär; ýöne öz erkine goýberilen çaga enesine utanç getirýär. Erbetler köpelende, günä hem köpeliýär; emma dogrylar olaryň ýykylyşyny görerler. Ogluňa terbiýe ber, ol saňa rahatlyk berer; hawa, ol seniň janyňa lezzet berer. Ylham bolmadyk ýerde halk heläk bolýar; emma Kanuny berjaý edýän nähili bagtlydyr. Süleýmanyň pähimleri 29:11–18.

Meniň maksadym Häzirki Rimi meniň düşüňsimden başgaça düşüňýänleri barmak bilen görkezmek däl. Meniň maksadym Süleýmanyň iki topara degişli ybadat edýänlere ýüzlenýändigini görkezmekdir; olary bolsa “akylly adam” we “akmak” diýip kesgitleýär. “Akmak” şeýle hem “erbet” diýip kesgitlenýär. Timsaldaky akylly we akmak gyzlar hem Danyýel kitabyň on ikinji babyndaky pygamberlik hatarynda akyllylar we erbetler hökmünde kesgitlenýär.

Köp adamlar päklener, agardar we synalar; emma erbetler erbetlik ederler; erbetleriň hiç biri düşünmez; emma paýhaslylar düşünerler. Daniel 12:10.

Süleýman bilen Danyýel biri-biri bilen ylalaşýarlar, çünki pygamberlik şaýatlygynyň hemmesi soňky günlerde sazlaşýar. Paýhaslylar “bilimiň artmagyna” düşünyärler.

Paýhasly bolanlar asman giňişliginiň ýagtylygy ýaly parlarlar; köpleri dogrulyga öwürýänler bolsa ýyldyzlar ýaly ebedilikden-ebedilige çenli şöhle saçarlar. Emma sen, eý Danyýel, ahyrzamanyň wagtyna çenli bu sözleri ýapyk sakla we kitaby möhürle; köpler o ýana-bu ýana giderler, bilim hem artar. Danyýel 12:3, 4.

Onunjy aýat ýüz kyrk dört münüň arasynda bolmaga çagyrylan gyzlaryň elekten geçirilýän üç basgançakly synag işini görkezýär. Iki ýagdaýda-da elekden geçiriş we synag işi gyzlaryň 1989-njy ýylda, ahyrzamanyň döwründe, möhri açylan bilim artşyna (görüşe) düşüniş-düşünmeýändigine esaslanýar.

«Ahyryň döwri» soňky günlerde, ýagny Danieliň on birinji babyndaky kyrkdan kyrk bäşe çenli aýatlar açylan 1989-njy ýyl boldy. Şonda şol aýatlaryň temasynyň demirgazygyň patyşasynyň soňky beýgelişi we ýykylyşy ekendigi berkidildi. Şonda bu aýatlardaky demirgazygyň patyşasynyň soňky günleriň papalyk güýjüdigini hem berkidildi. Ylham hiç haçan «Modern Rome» diýen aňlatmany ulanmaýar. Bu aňlatma men tarapyndan soňky günleriň papalyk güýjüni aňlatmak üçin oýlanyp tapyldy, çünki pygamberlik taýdan «modern» soňky günleri aňladýar. Ellen White hem hiç haçan «Modern Rome» diýen aňlatmany ulanmandy.

Demirgazyk patyşasynyň Danyýel on birinji babyň soňky alty aýatynda kimi aňladýandygy baradaky nädogry garaýyşlar bar, ýöne diňe bir dogry düşünje bar. Ol aýatlardaky demirgazyk patyşasynyň papalyk häkimiýetdigine bolan düşünje köp pygamberlik şaýatlyklaryndan çykaryldy. Kyrkynjy aýat papalygyň 1798-nji ýylda öldüriji ýara alşyny görkezmek bilen başlanýar, soňra kyrk birinji aýatdan kyrk üçünji aýada çenli öldüriji ýaranyň sagalmagy bilen baglanyşykly hereketlendiriji ýagdaýlar görkezilýär. Kyrk dördünji aýat papalygy gazaplandyryň habary beýan edýär we kyrk bäşinji aýada papalyk häkimiýetiniň iň soňky hem doly soňuna gelişine getirýär. 1989-njy ýylda açylan görünti soňky günlerde papalyk häkimiýetiniň ahyrky galşy we ýykylyşy baradaky görüntidir. Şol görünti şol aýatlardaky bilimi kabul etmeklerine ýa-da ret etmeklerine esaslanyp, iki topar ybadat edijini emele getirýän hem-de ýüze çykarýan bilim artmagydyr.

Bilimiň artdyrylmagy 1989-njy ýylda açylan hut şol bölüme görä, “öz halkyňyň talaçylary”, ýagny “özlerini beýgeldýänler” we ahyrsoňy “ýykylyp gaçýanlar”, “görnüşü” berkarar edýän nyşandyr. Iň soňky elek-süzgüçde ilkinji synag soragy, “öz halkyňyň talaçylary” hökmünde kimiň görkezilýändigidir, çünki olar “görnüşü” berkarar edýän pygamberlik nyşanydyr. Talaçylar papalyk häkimiýetini ýa-da Amerikanyň Birleşen Ştatlarymy?

Danyýel we Ylham kitaplary bir kitabyň özidir bolup, şol bir pygamberlik hatarynyň iki şaýadyny görkezýär. Danyýel başlangyçdyr, Ylham bolsa ahyrýetdir, we olar bilelikde 1989-njy ýylda ahyrzamanyň wagtynda açylýan hakykatyň iki şaýadyny görkezýärler.

Danyýl 1989-njy ýylda Ýahuda taýpasynyň Arslany kyrkdan kyrk bäşe çenli aýatlaryň möhürini açanda emele gelen päkleniş işini beýan edýär. Şol wagt soňky günlerde ýüz kyrk dört müňi düzýän äht halkyny emele getirýän “ruhanylaryň” kim boljakdygyny kesgitlemek we aýan etmek üçin synag işi başlandy. Hoşewa soňky günleriň biliminiň artmagyny ret edýänleriň ýüz kyrk dört müňi emele getirýän ruhanylaryň biri bolmajakdygyny hem goşýar.

Halkym bilim ýetmezçiligi sebäpli heläk bolýar; sen bilimi ret edeniň üçin, Men hem seni ret ederin, şeýdip sen Maňa ruhany bolup hyzmat etmersiň; öz Hudaýyňnyň kanunyny unudandygyny üçin, Men hem seniň çagalaryňy unudaryn. Hoşea 4:6.

Ylham kitabynda açylan we bir topar tarapyndan ret edilen bilimiň olaryň ret edilmegini synag möhleti ýapylmazýandan ön amala aşyryandygy görkezilýär.

Ol maňa şeýle diýýär: «Bu kitabyň pygamberlik sözlerini möhürleme, çünki wagt golaýdyr. Adalatsyz bolan, goý entegem adalatsyz bolsun; haram bolan, goý entegem haram bolsun; dogry bolan, goý entegem dogry bolsun; mukaddes bolan, goý entegem mukaddes bolsun». Ylham 22:10, 11.

Milleritleriň taryhy ýüz kyrk dört müňüň taryhyny şekillendirýär, hem-de Milleritler bilen ýüz kyrk dört müň bilelikde Ylham kitaby 14-nji bapdaky üç perişdäniň habarynyň we işiniň başlangyjyny hem-de ahyryny aňladýar. Bu paralel taryhlar synag möhletiniň ýapylmagy bilen baglanyşykly wakalary ýüze çykarýar. Iki taryhyň hem işi Ylýas hem-de Çokundyryjy Ýahýa tarapyndan nusgalandyrylandyr.

“William Miller titremek bilen Hudaýyň Patyşalygynyň syrlaryny halka açyp görkezmäge başlady we pygamberlikleriň içinden diňleýjilerini Mesihiň ikinji gelişine çenli alyp gitdi. Her bir tagallasy bilen ol has-da güýçlendi. Ýahýa çokundyryjy Isanyň birinji gelişini jar edip, Onuň gelişine ýol taýýarlan ýaly, William Miller hem-de oňa goşulanlar Hudaýyň Oglunyň ikinji gelişini wagyz etdiler.” Early Writings, 229, 230.

Millerit habary synag möhletiniň tamamlanmagy bilen baglanyşykly “wakalary”, hem Ylýas, hem-de Çömdüriji Ýahýa arkaly şekillendirilişi ýaly, kesgitledi.

“Adamlaryň öz howp-hataryna oýandyrylmagy; synag möhletiniň tamamlanmagy bilen baglanyşykly dabaraly wakalara taýýarlanmaga galkyndyrylmagy zerurdy.” Uly Jedel, 310.

1989-njy ýylda, Sowet Soýuzynyň dargamagy bilen, Daniel kitabyň ahyrky günlere degişli bölegi açyldy we bir synag döwri başlandy. Bu synag, Daniel kitabyň on birinji bapynyň soňky alty aýatynda beýan edilen bilim artmagyny—on ikinji bapynyň birinji aýatyna eltýän, ýagny “rehimiň möhletiniň ýapylmagyny” görkezýän aýatlary—Hudaýyň halkynyň düşünmek ýa-da ret etmek ukybyna esaslanýardy. Şondan soň “rehimiň möhletiniň ýapylmagy bilen bagly wakalar” baradaky habar açyldy we ýüz kyrk dört müňüň “ruhanylary” bolmaga dalaşgär bolanlaryň işi başlandy. Olaryň işi şol ýerde görkezilen habara “düşünmekden” we ony wagyz etmekden ybaratdy. Ýüz kyrk dört müňüň habary we işi, açylan habary adamlary “rehimiň möhletiniň ýapylmagy bilen bagly şol dabaraly wakalara taýýarlanmaga” oýarmak üçin hödürlemekdi.

«Bu günler, Ilyasyň we Çokundyryjy Ýahýanyň ruhy hem kuwwaty bilen, Hudaý tarapyndan bellenen habarçylar höküme sezewar dünýäniň ünsüni synag möhletiniň soňky sagatlary hem-de Patyşalaryň Patyşasy we Rebleriň Rebi hökmünde Mesih Isanyň peýda bolmagy bilen baglanyşykly tiz wagtda bolup geçjek çynlakaý wakalara gönükdirýärler. Tiz wagtda her bir adam bedende eden işleri üçin höküm ediler. Hudaýyň höküm sagady gelip ýetdi, we ýer ýüzündäki Onuň ybadathanasynyň agzalarynyň üstünde edil baky heläkçiligiň iň gyrasynda duranlara duýdurýş bermek ýaly çynlakaý jogapkärçilik ýatyr. Giň dünýäde gulak asjak her bir adama häzirki wagtda alnyp barylýan beýik jedelde orta atylýan, bütin ynsanýetiň ykballary şoňa bagly bolan ýörelgeler aýdyň beýan edilmelidir.» Pygamberler we Patyşalar, 715, 716.

Ýahýa Çokundyryjynyň we Mesihiň taryhy, şeýle hem Milleritleriň taryhy, ýüz kyrk dört müňüň habaryny we işini görkezýär. Ýahýa-da, Mesih-de öz habarlaryna synag möhletiniň ýapylmagyny aňladýan habar hökmünde düşündiler.

Emma ol çok sanlı Fariseýler ve Sadukeýleriň öz çokundıruvına kelgenini körgende, olarğa şeýle diýdi: “Eý, ýylan nesli, geljek gahar-gazapdan gaçmağı size kim duýdurdy?” Matta 3:7.

Mesih Iýerusalimiň weýran bolmagyny, şol bir weýrany Ýahýanyň ownuk-uşak jedellesýän ýehudylara duýduran weýrançylygyny, golaýlaşyp gelyän hökmünde görkezdi. Isa bu weýrany, Özüniň Mikail hökmünde Danyýel kitaby on ikinji bap, birinji aýatda aýaga galanda başlanýan “gazabyň” nyşany hökmünde ulandy.

Mesih Iýerusalimde imansyzlykda we pitnede gatap giden, hem-de Hudaýyň jeza beriji hökümlerine garşy çykмага howlugýan dünýäniň bir nyşanyny gördi. Günä batyran ynsan nesliniň hasratlary Onuň janyna agyr basyp, Onuň dodaklaryndan şol örän aýy nalany çykardy. Ol günäniň ýazgysyny ynsan betbagtçylygynda, gözýaşlarda we ganda şöhlelenip duran ýagdaýda gördi; Onuň ýüregi ýer ýüzüniň gam-gussaly we jebir çekýän adamlaryna çäksiz rehimdarlyk bilen tolgunýardy; Ol olaryň hemmesiniň azabyňy ýeňletmegi küýseýärdi. Emma hatda Onuň eli hem ynsan hasratynyň joşup gelyän silini yza gaýtaryp bilmezdi; köpler özüniň ýeke-täk kömek Çeşmesini gözlemezdi. Ol halas edişi olaryň elýeterinde goýmak üçin, Öz janyny ölüme dökmäge taýýardy; emma ýaşayş tapsynlar diýip, az sanly adam Onuň ýanyna gelerdi.

“Asmanyň Beýikligi gözýaş içinde! Çäksiz Hudaýyň Ogly ruhunda galagoply, hasrat astynda eglen! Bu görnüş bütin asmany haýranlykdan doldurdy. Ol görnüş bize günäniň juda agyr günäligini açýar; ol, Hudaýyň kanunyny bozmagyň netijelerinden günälini halas etmegiň, hatda Çäksiz Gudrat üçin hem, nähili agyr bir wezipedigini görkezýär. Isa iň soňky nesle nazar salyp, dünýäniň Iýerusalimiň weýran edilmegine sebäp bolan meňzeş bir aldawa düşendigini gördi. Ýehudylaryň uly günäsi olaryň Mesihi ret etmegidi; hristian dünýäniň uly günäsi bolsa, asman bilen ýerdäki Onuň hökümetiniň binýady bolan Hudaýyň kanunyny ret etmeleri boljakdy. Ýehowanyň buýruklary ýigreniler we hiç zada hasap edilmez. Günäniň gulçulygyndaky, Şeýtanyň gullary bolan, ikinji ölümi çekmäge höküm edilen millionlar, özülerine merhemet bilen ýüzlenilen günde hakykat sözlerini diňlemekden ýüz öwürerler. Eý, nähili elhenç körlük! nähili geň bihuşluk!” Beýik Jedel, 22.

Ýahýa Çokundyryjynyň hem-de Mesihniň yglan eden duýduryş habary birmeňzeş duýduryş habarydy; edil şonuň ýaly, Milleritleriň duýduryş habary-da synag möhletiniň tamamlanmagy bilen baglanyşykly wakalary kesgitleýän şol bir habardy, muny ýüz kyrk dört müň yglan eder. Üç şaýat — Ýahýa Çokundyryjy, Mesih we Milleritler — ýüz kyrk dört müňiň işiniň we habarynyň 1989-njy ýylda açylan bilim artmagy arkaly amala aşyrylýan ýaşayyş ýa-da ölüm synag amalygyny tassyk edýärler. Şol wagtda açylan habar, dana boljak bolsalar, ýüz kyrk dört müňi emele getirýän “ruhanylar” bolmak üçin hökmany suratda düşünilmeli ahyrky günleriň röýýetidir. Eger şol dalaşgärler bu röýýete düşünmeseler, olar pisler ýa-da akylsyzlar hökmünde kesgitlenýärler we heläk bolýarlar. Olar hem-de olaryň çagalary, bilim artmagy bolan şol röýýeti ret edişlerine laýyklykda ret edilýärler.

Hudaýyň Sözi, Rimiň özüni beýgeldýän, Hudaýyň halkyny talaýan, soňra bolsa ýykylyp, görüşi amala aşyran güýçdigini aýdyň görkezýär. Häzirki Zamanyň Rimi papalyk häkimiýetimi ýa-da Amerikanyň Birleşen Ştatlarymy diýen sowal, şol dalaşgärleriň paýhasly gyzlarmy ýa-da akmak gyzlardygyny ýüze çykarýan synagdyr. Bu synag, Daniýel kitabyndan gelip çykýan pygamberlik synagydyr; soňra bolsa Ylham kitabynda tassyklanyp, kämillage ýetirilýär. Häzirki Zamanyň Rimi baradaky mesele diňe papalyk häkimiýeti bilen Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň arasyndaky saýlaw däl; ol ýüz kyrk dört müň üçin soňky synagdyr. Bu pygamberlik synagydyr, we dogry düşünilende, ol Hudaýyň mukaddes edilen pygamberlik şaýatlygynda beýan edilen soňky synag prosesiniň ähli şekillendirmelerini öz içine alýar.

Ýahýa Çokundyryjynyň we Mesihniň döwründäki synag işi, edil Milleritleriň döwründäki synag işi ýaly, Daniel kitabyndan gelip çykýardy. Pygamberlik synagy hökmünde, hakykatyň nähili berkidilýändigine degişli usulyýet, şol dalaşgärleriň dogry ulanmagy üçin, häzirki Rimiň kimdigine degişli dogry garaýyş saklamak ýaly zerurdyr. Häzirki Rimiň dogry kesgitlenilmegi bolsun ýa-da dogry usulyýetiň ulanylmagy bolsun, synagyň bu iki ugry hem Daniel kitabynda beýan edilendir. Daniel kitabyň birinji babynda, Daniel iýmit bilen başlanyp, soňra göz bilen görülýän synag bilen dowam eden we munuň yzyndan Demirgazygyň Patyşasynyň, ýagny ahyrky günleriň papalyk häkimiýetiniň Mukaddes Kitapdaky nyşany bolan Nebukadnesar tarapyndan ýerine ýetirilen synag bilen tamamlanan üç basgançakly synag işinden geçdi.

Bu dört çağa bolsa, Hudaý olara ähli ylymda we hikmetde bilim hem başarnylyk berdi; Danyýel bolsa ähli görnüşlere we düýşlere düşünýärdi. Patyşanyň olary huzuryňa getirmegi buýran günleriniň ahyry ýetende, şonda hadymbaşy olary Nebukadnesaryň önüne getirdi. Patyşa olar bilen gürründeş boldy; olaryň ählisiniň arasynda Danyýel, Hananya, Mişayel we Azarya ýaly hiç kim tapylmady; şonuň üçin olar patyşanyň huzurynda durdular. Patyşa olaryň özlerinden soran hikmet we düşünje bilen bagly ähli meselelerinde, olary öz bütin şalygyndaky ähli jadygöýlerden we müneçjimlerden on esse artyk tapdy. Danyýel 1:17–20.

“Günleriň ahyrynda,” ýagny pygamberlik taýdan ýüz kyrk dört müň synag edilýän ahyrky günlerde, Daniýel bilen üç sany sadyk ýigit “öz bütin patyşalygyndaky ähli jadygöýlerden we münäjimlerden on esse artyk” tapyldy, we Daniýelde “ähli görnüşlere we düýşlere düşünmek” bardy. Daniýel ýüz kyrk dört müňi aňladýar; olar ahyrky günlerde, Mesih Ýahuda taýpasynyň Arslany hökmünde 1989-njy ýylda “Daniýeliň kitabyň ahyrky günlere degişli böleginiň

möhürini açanda,” gelen bilimiň artmagyna düşüňärler.

Danyýel düýşler we görnüşler babatda başgalardan has köp düşüňän adam däl-di; onda “ähli görnüşler we düýşler babatda düşünje” bardy. Ol setir üstüne setir usulyny ulanýanlary aňladýar, çünki şol usul “ähli görnüşleri we düýşleri” bir bitewi habara jemleýär. Ähli düýşleri we görnüşleri bir pygamberlik setirine birleşdirýän şol habar “synag möhletiniň tamamlanmagy bilen bagly wakalary” görkezýär. Şol habar özüni beýgeldýän, Hudaýyň halkyny talan we ýykylyp gaçýan güýç bolan Häzirki Rimi aňladýan pygamberlik nyşany bilen berkidilendir.

Şol güýç diňe dogry usulyýeti ulanmak arkaly berkarar edilip bilner. Mukaddes Kitaby öwrenýändiklerini ykrar edýänleriň köpüsi “setir üstüne setir” usulyýetini ret edýärler, ony ulanýandyklaryny ykrar edýänleriň käbiri bolsa “setir üstüne setir” usulyýetini emele getirýän kadalary nädogry ulanýarlar. Şol kadalar ilkinji gezek Millerçiler tarapyndan jemgyýetçilik ýazgysyna girizildi, we Hudaýyň ahyrzamandaky halkyna, hakykatdan-da üçünji perişdäniň habarchylary bolanlaryň pygamberlikleri düşündirmegiň William Milleriň kadalaryny ulanjakdygy önünden duýduryldy.

“Üçünji perişdäniň habaryny wagyz etmek bilen meşgullanýanlar, Ata Milleriň kabul eden şol bir usuly boýunça Mukaddes Ýazgylary derňeýärler.” Review and Herald, 25-nji noýabr, 1884.

William Miller Ylhamyň on dördünji babyndaky üç perişdäniň başlanyşyny wekilçilik edýärdi, ol Isa Mesihniň tamamlajysy bolan habaryň başlangyjy bolan Çokundyryjy Ýahýa bilen nyşanlanyp görkezildi. Uayt uýa Çokundyryjy Ýahýanyň Isa Mesih bilen bagly synag işini üç perişdäniň synag işi bilen gönüden-göni gabatlaşdyrýar. Ýahýa habary başlatdy, we diňe haça golaý wagtlarda, Mesih Öz şägirtlerini Kaesarea Filipä alyp baranda, Isa şonda Ýahýanyň başlan habarynyň jikme-jikliklerini goşdy. Ýahýanyň Mesih görende ilkinji görkezen hakykaty, Mesih dünýäniň günälerini aýyryan Hudaýyň Guzusy hökmünde görkezmegidi.

Bu işler Şeria derýasynyň aňyrsyndaky Bethabarada bolup geçdi; şol ýerde Ýahýa çokundyryp ýördi. Ertesi gün Ýahýa Isanyň özüne tarap gelyändigini görüp şeýle diýdi: Ine, dünýäniň günäsini ortadan aýyryan Hudaýyň Guzusy. Bu meniň hakynda: “Menden soň bir Adam gelyär, Ol menden öň goýlandyr; çünki Ol menden öň bar eken” diýip aýdan Şol Kişimdir. Ýahýa 1:28–30.

Şondan soň haça çenli dowam eden üç ýarym ýyllyk synag döwri başlandy. Ýahýa haçdan az öň öldürilenden soň, Isa şondan soň Ýahýanyň şol ilkinji beýanatyny düşündirip başlady.

Isa Kesariýa Filipiýanyň töwereklerine gelende, şägirtlerinden sorap şeýle diýdi: «Adamlar Meni, Ynsan Ogluny, kim diýip aýdýarlar?» Olar hem şeýle diýdiler: «Käbirleri Seni Ýahýa Çokundyryjy diýýärler; käbirleri Ylýas; başgalar bolsa Ýeremiýa ýa-da pygamberleriň biri diýýärler». Olara diýdi: «Emma siz Meni kim diýýärsiňiz?» Şonda Simun Petrus jogap berip diýdi: «Sen Mesihsiň, diri Hudaýyň Oglusy». Isa hem oňa jogap berip diýdi: «Bagtlysyň sen, Simun Barýona; çünki muny saňa et bilen gan aýan etmedi, eýsem göklerdeki Atam aýan etdi. Men saňa hem aýdýaryn: sen Petrusyň, we Men Öz ýygnağymy şu gaýanyň üstünde bina ederin; dowzahyň derwezeleri oňa üstün çykmaz. Men saňa gökleriň Patyşalygynyň açarlaryny bererin; ýerde nämäni baglasaň, gökde-de baglanan bolar; ýerde nämäni boşatsaň, gökde-de

boşadylan bolar». Şondan soň Ol şägirtlerine Özünün Isa Mesihdigini hiç kime aýtmazlyklaryny berk tabşyrdy. Şol wagtdan başlap, Isa şägirtlerine Özünün Iýerusalime gitmelidigini, ýaşululardan, baş ruhanylardan we kanunçy alymlardan köp görgi çekmelidigini, öldürilmelidigini we üçünji günü direlmelidigini görkezmäge başlady. Matta 16:13–21.

Kaisareýa Filipi Mesihniň döwründe Paniumyň adydyr, we Panium Danieliň on birinji babyndaky on dördünji aýatdan soň gelýän aýatda kesgitlenýär; şol ýerde özüni beýgeldýän, emma ýykylýan seniň halkyňyň talaňçylary tanadylýar. Ýahýa Çokundyryjynyň ylhamlanan we kämil habary başlangyçdaky habardy, ol Milleriň düzgünleriniň üstünde esaslandyrylan Millerit habaryny şekillendirýärdi. Mesihniň ahyrky habary bolsa, Ýahýanyň habarynyň üstünde gurlan we ony giňelden habar bolup, üç perişdäniň ahyrdaky habaryny nusgalandyrýardy; bu habar Milleriň düzgünlerine hem-de setir üstüne setir usulyýeti ahyra gelende Milleriň habaryna goşulýan jikme-jikliklere esaslanýar.

Görnüşü häzirkí Rim nyşany bilen berkarar edýän nyşanyň nädogry düşünilişine gelmek, Mesihniň taryhynda haç baradaky habary ret edenler bilen meňzeşdir. Bize habar berilýär welin, Ýahýa Çokundyryjynyň habaryny ret eden ýehudiler Isanyň taglymatlaryndan peýda tapyp bilmediler, hem-de hut şol işi eden şol ýehudileriň taryhy birinji perişdäniň habaryny ret edenleri aňladýar. Millerçiler “halkyňyň talaňçylary” diýip tanadanlarymy, men soňra “Häzirkí Rim” diýen sözler bilen atlandyran görnüşimde, papalyk häkimiýeti hökmünde tanadylar.

Biz bu meseleleriň garalşyny indiki makalada dowam etdireris.